

Varför är det viktigt med
familjeplanering
?

Estimate of the global biomass of the class Mammalia since 1850.

from: [The global biomass of mammals since 1850](#)

Greenspoon, L., Ramot, N., Moran, U. *et al.*

The global biomass of mammals since 1850. *Nat Commun* **16**, 8338 (2025).

<https://www.nature.com/articles/s41467-025-63888-z>

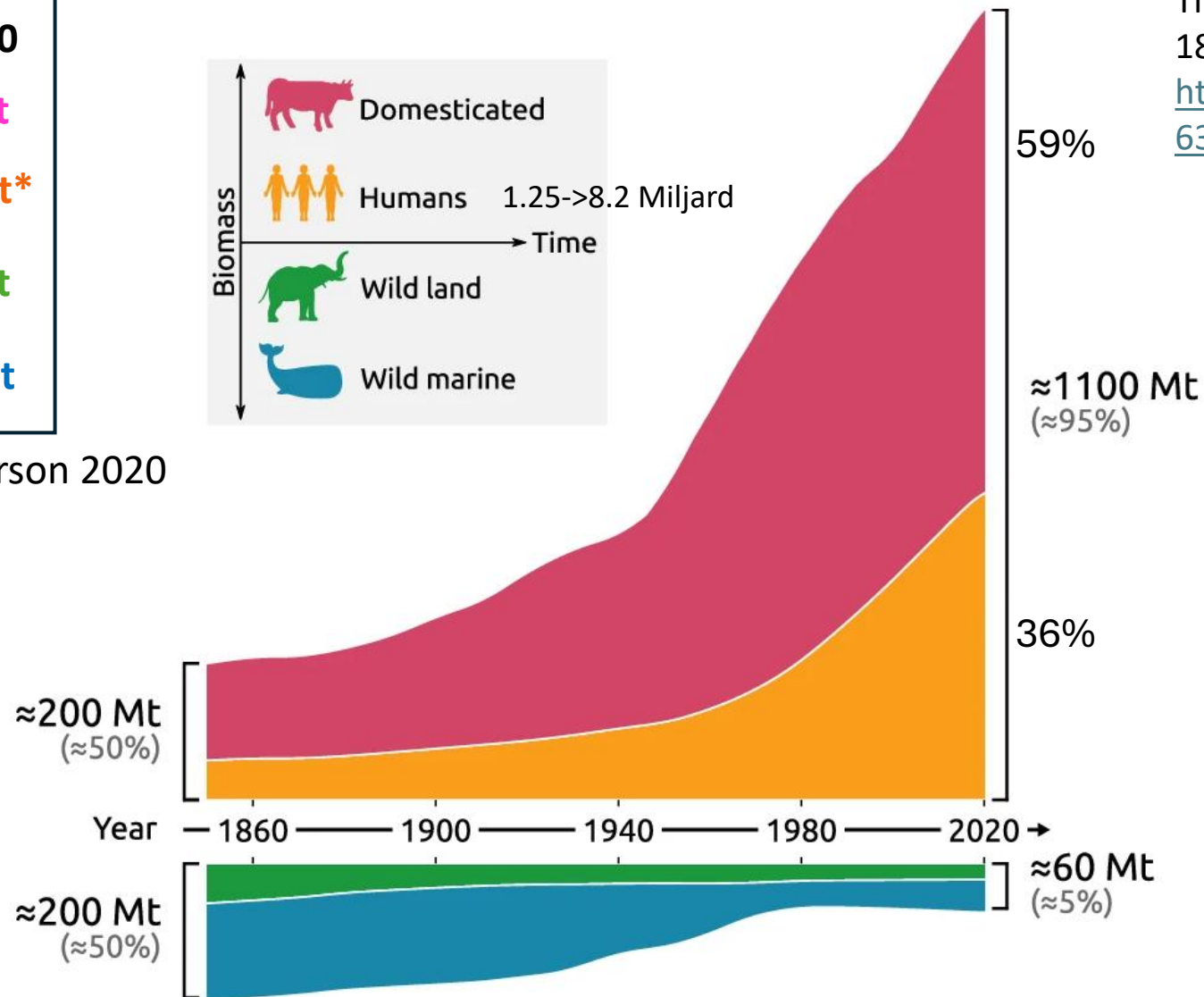
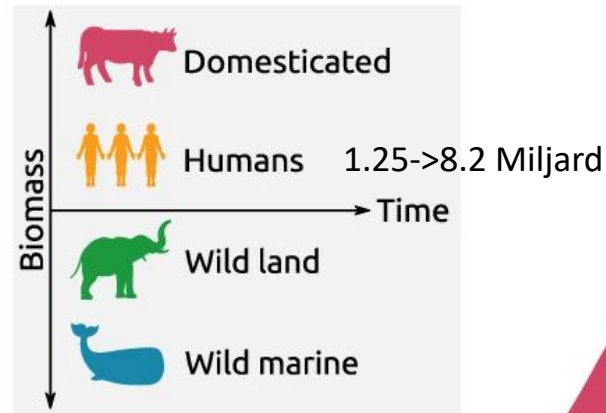
biomassa
år1850 -> år 2020

≈130 Mt ->≈650 Mt

≈ 50 Mt ->≈420 Mt*

≈50 Mt -> ≈ 20 Mt

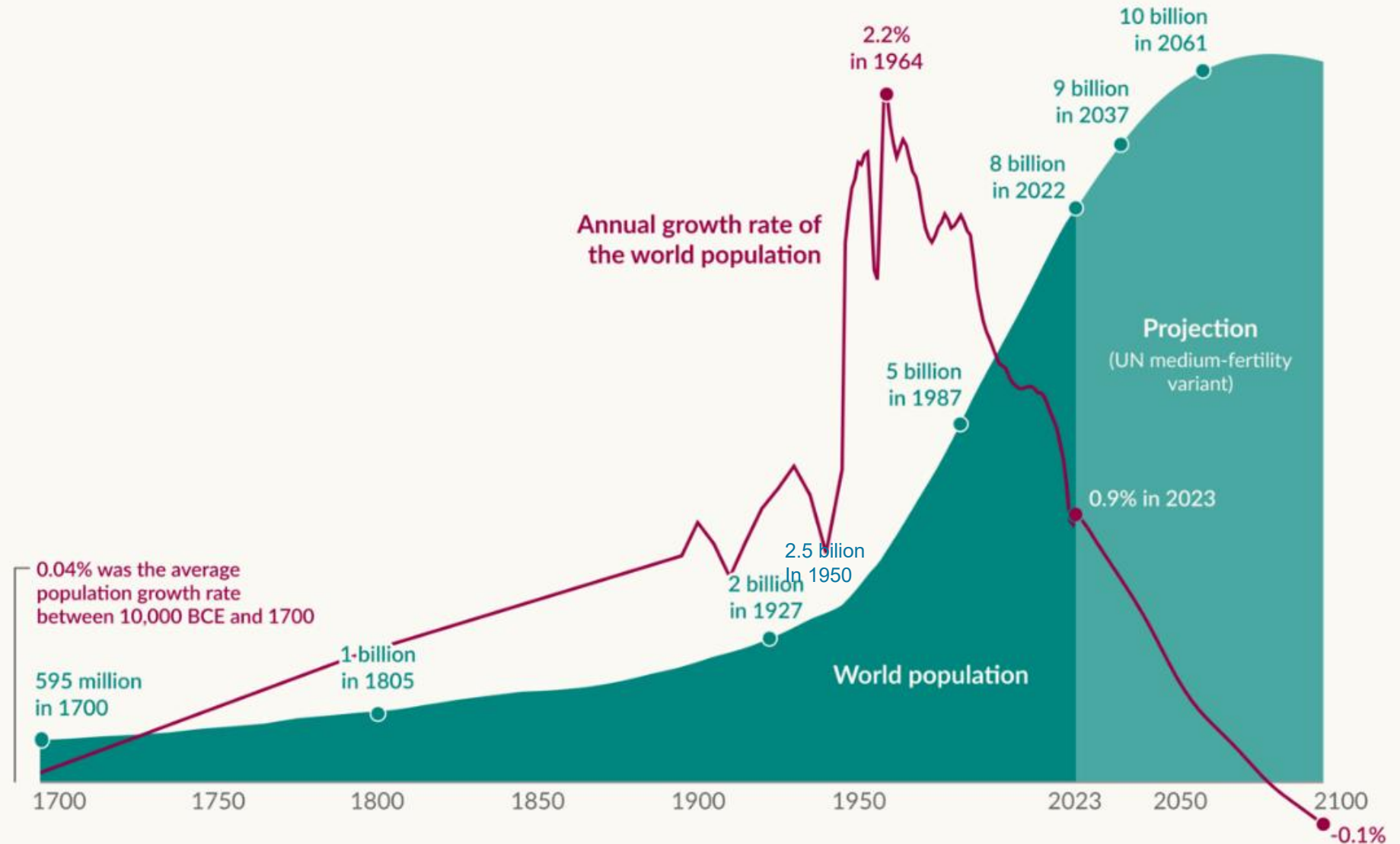
≈130 Mt -> ≈ 40 Mt



* 30% större vikt/person 2020

Det pågår en befolkningsexplosion

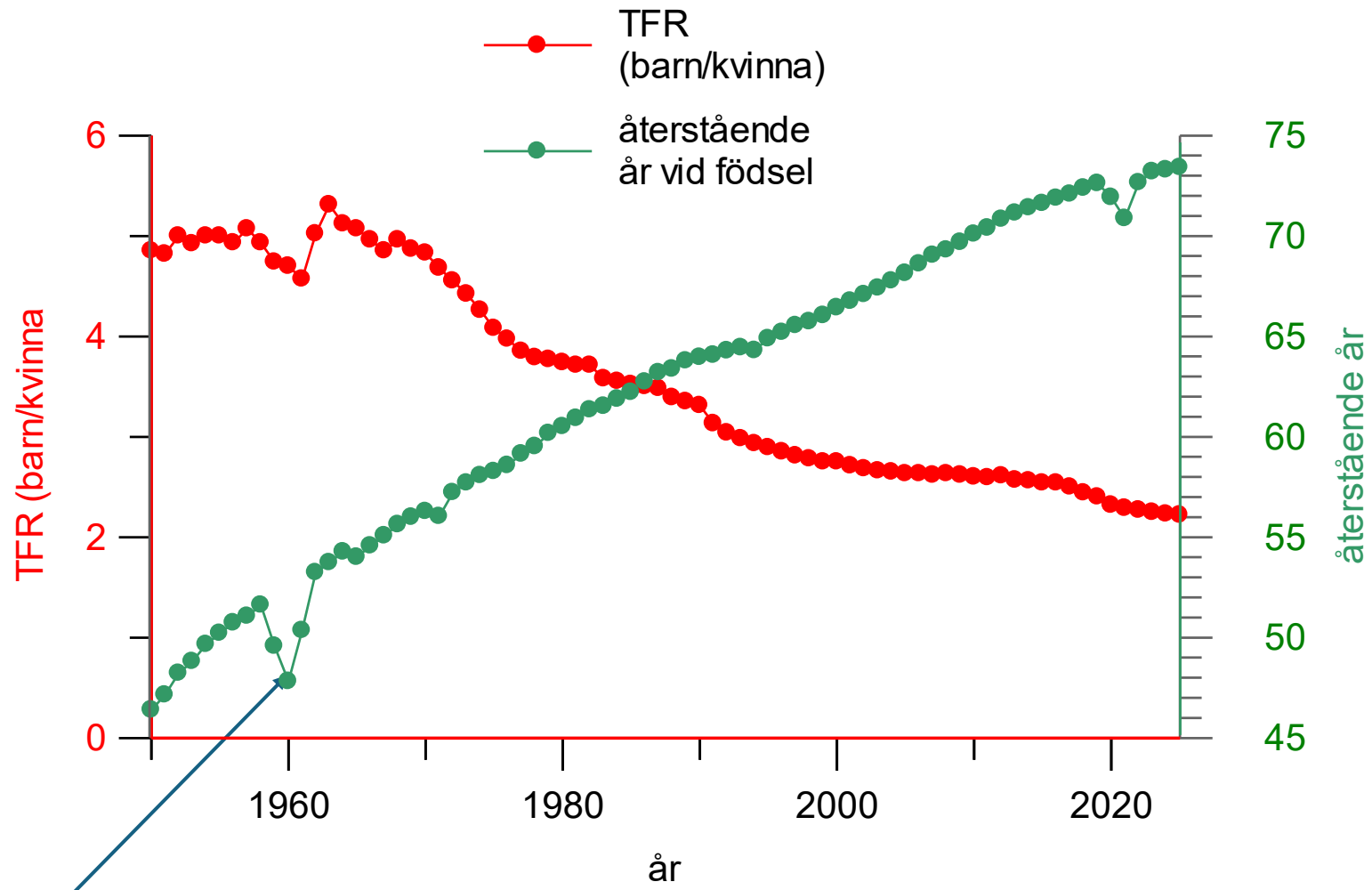
år	miljarder
-10000	0,004
-5000	0,005
-500	0,1
600	0,2
1600	0,5
1804	1
1927	2
1950	2,5
1960	3
1975	4
1987	5
1999	6
2010	7
2026	8,3



På 50-talet började en explosiv folkökning

- Mer mat per hektar när det på 50-60 talet kom nya sorters sädesslag (gröna revolutionen), konstgödsel (NPK) och konstbevattning (nya vattenbrunnar), mm
- Allmän vaccination, antibiotika, mm
- Livslängden ökar
- Flera munnar kunde mättas
- Mer och mer mark omvandlades till åkermark
- ->Jordens befolkning **ökade och ökade** -----

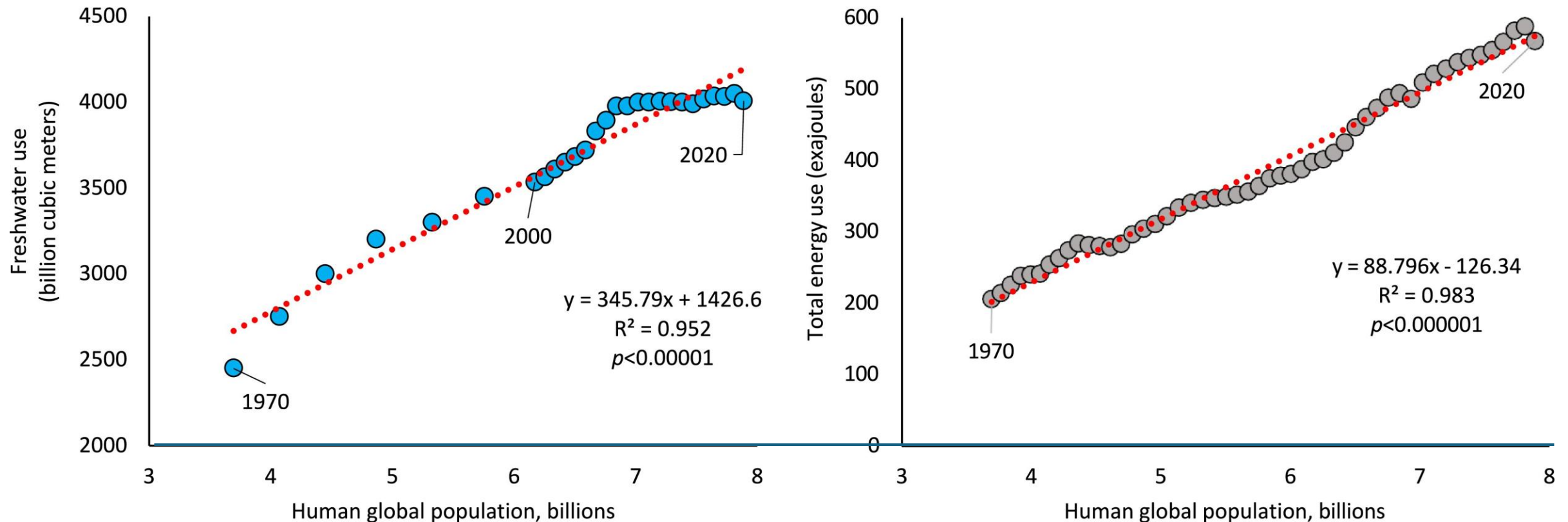
Livslängden globalt har ökat sedan 1950



Den största hungersnöden i mänsklighetens historia ägde rum i Kina under 1959-61

Befolkningsökningen driver miljöproblemen

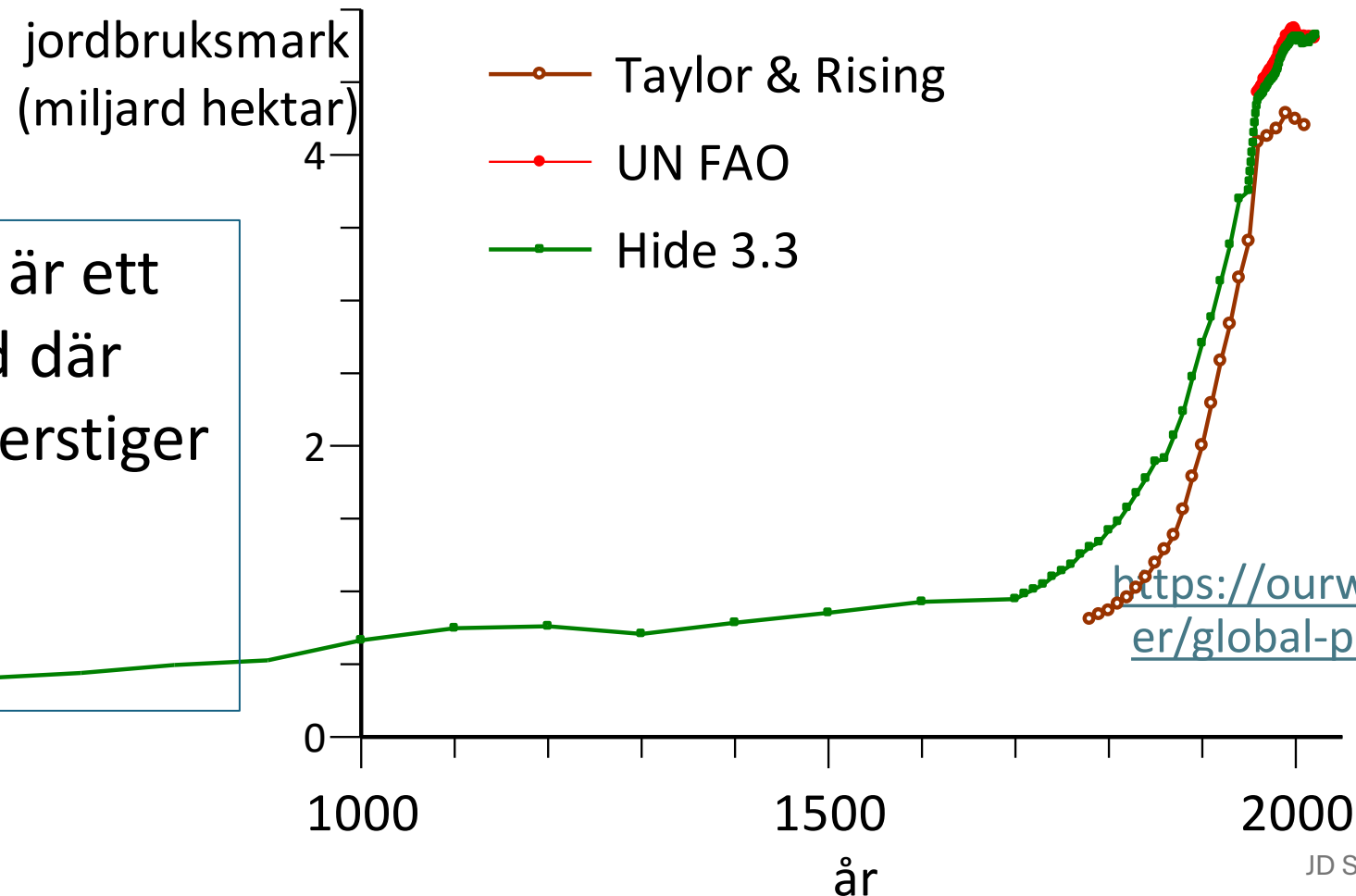
En ny studie ([Keegan et al. 2026](#)) visar att korrelationen nästan är perfekt mellan antal människor och den globala totala energiförbrukning, koldioxidutsläpp, använt färskvatten, utvunna mineraler, jordbruksbekämpningsmedel, mm



Jordbruksmark

Även om mera skog offras för att bli jordbruksmark försvinner och utarmas jorden på andra platser. Snart kommer det inte mer jordbruksmark att tillta.

Överbefolkning är ett oönskat tillstånd där befolkningen överstiger jordens faktiska bärförmåga.



<https://ourworldindata.org/grapher/global-peak-agricultural-land>

Avskogning för att få mera åkermark

Omkring 90 % av den globala avskogningen beror på jordbruksexpansion, främst driven av befolkningstillväxt. I Afrika finns en tydlig koppling mellan avskogning (regnskog huggs ner och görs om till jordbruksmark) och ökande risk för ebolautbrott och andra framväxande zoonotisk sjukdomar.

Familjeplanering som minskar överbefolkningen eller annan oönskad befolkningsökning kan därför räknas som en klimatåtgärd.

Se Tal, A. The Environmental Impacts of Overpopulation. *Encyclopedia*. 2025; 5(2):45.
<https://doi.org/10.3390/encyclopedia5020045>

Minskningen av den biologiska mångfalden

"...**Jordbruksexpansion** står bakom förlusten av landbaserad biologisk mångfald och **överfiske** för den marina biologiska mångfalden.

Förlusten förvärras av en ökande mänsklig befolkning genom högre konsumtion.

Den leder till att vildmarker omvandlas till jordbruksmark.

*---i en hållbar värld, även med förbättrad konsumtion och produktion,
borde jordens befolkning inte överstiga två till tre miljarder
människor--*

Moderna familjeplanering

Människor har i alla tider försökt kontrollera sin familjestorlek, men den moderna familjeplaneringen tog fart i **början av 1900-talet** då sjuksköterskan Margaret Sanger myntade begreppet och kämpade för lagliga preventivmedel.

Ett globalt och politiskt genombrott för hjälp med familjeplanering kom på **1950-talet**. Sverige deltog aktivt med bistånd som uppskattades internationellt.

OBS I Sverige blev det lagligt att sälja kondomer utan särskilt tillstånd 1970

Familjeplanering som mänsklig rättighet

Efter framgångsrika FP-program 1965 - 1994 hölls i Kairo 1994 den tredje internationella FN-konferensen om befolkning (ICPD). Det fastslogs att alla par och individer har en grundläggande rättighet att:

- fritt bestämma hur många barn de vill ha
- bestämma vid vilken tidpunkt de vill ha barn
- få all information, utbildning & möjligheter att kunna göra detta.

Flera religiösa ledare protesterade mot det föreslagna utkastet. Efter 1994 blev det **tabu** att tala om barnbegränsning, mm. "*population shaming*"

Många protesterade 1994

Påven Johannes Paulus II och Vatikanen ledde en högljudd koalition mot det föreslagna utkastet till dokument om familjeplanering och abort, som de ansåg undergräva traditionella familjestrukturen.

De övervägande islamiska nationer och länder med starka katolska traditioner, såsom Argentina och Nicaragua , allierade sig med påven.

Olika trosbaserade organisationer och konservativa **pro-life-grupper** mobiliserades globalt och lokalt för att protestera mot FN-konferensens utkast till förslag som en attack mot mänskligt liv och traditionell moral.

Även vänster **protesterade** mot familjeplanering

Förutom religiösa grupper som inte godkänner familjeplanering har Marx och mer sentida vänster (bl.a. amerikanska **feminister**) menat att revolution eller omfördelning av resurser ordnar "allt".

(se <https://overpopulation-project.com/the-united-nations-population-fund-promotes-population-denial/>)

FP2030

Ett försök att återställa familjeplaneringen gjordes 2012 genom *FP2020* (nu [*FP2030*](#)), med stöd av Gates Foundation och partners.

Family Planning 2030, **FP2030** är ett globalt partnerskap mellan länder, internationella givarorganisationer och olika civilsamhällesorganisationer – som har åtagit sig att säkerställa universell tillgång till säkra, frivilliga **familjeplaneringstjänster** över hela världen.

Frivillig familjeplanering

Att stoppa befolkningstillväxten är avgörande för att uppnå FN:s mål för hållbar utveckling : *en anständig livskvalitet för alla på en hälsosam planet senast år 2030 (?)*

Men, ca 259 miljoner kvinnor globalt har fortfarande ett ouppfyllt behov av moderna preventivmedel: de vill undvika graviditet, men har inte säkra och effektiva preventivmedel.

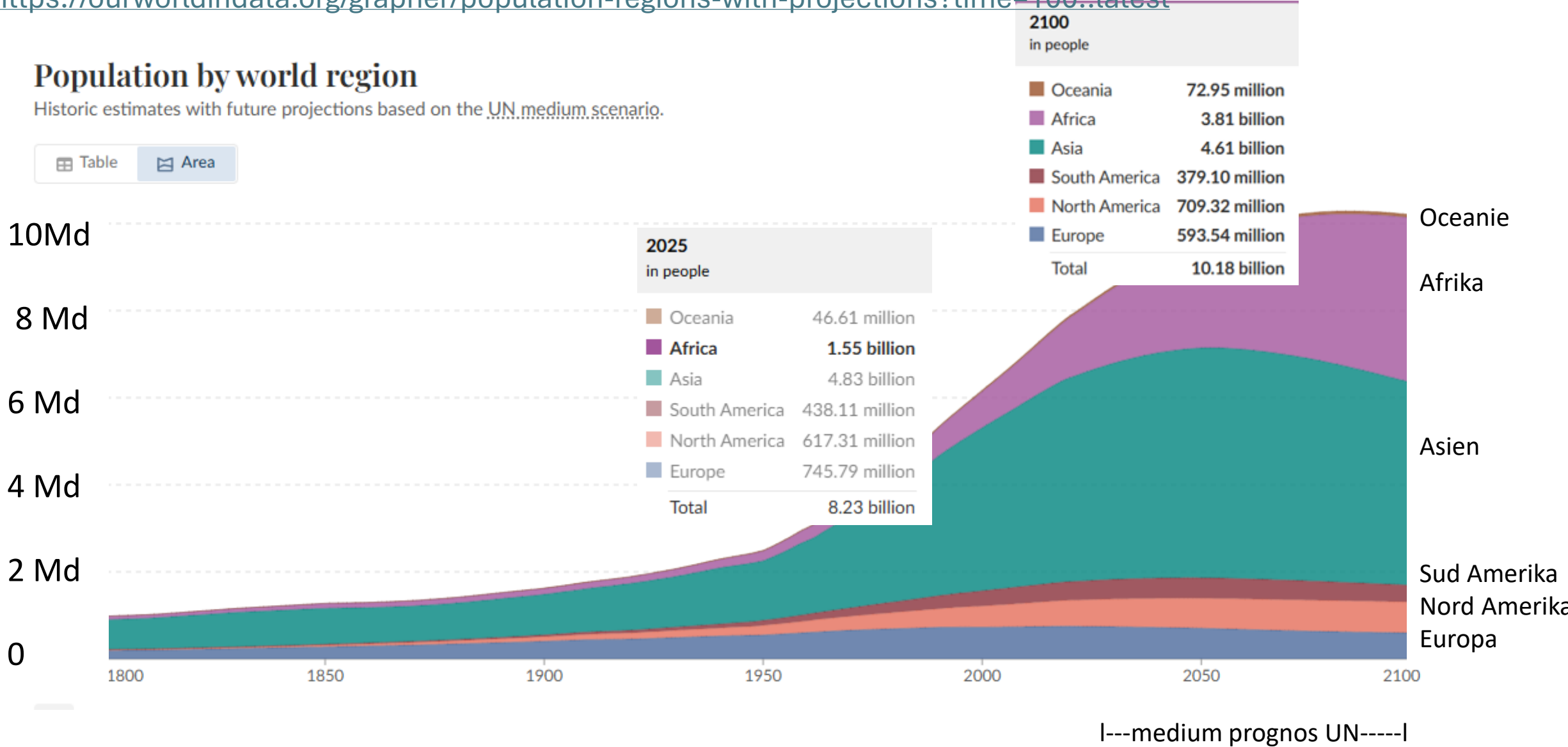
Universell tillgång till **frivillig familjeplanering** är avgörande för att stärka kvinnor, främja reproduktiv frihet och bromsa befolkningstillväxten.

Global Environment Outlook 7

Vid GEO-7 om befolkning och miljöförstöringen (december 2025)

omnämndes att den globala mänskliga befolkningen ökade från 3 miljarder år 1960 till 8.2 miljarder år 2025 och förväntas överstiga 10 miljarder vid slutet av århundradet (en medium prognos).

De demografiska trender ”*är betydande eftersom befolkningens storlek, fördelning och sammansättning, såväl som demografiska processer för fertilitet, dödlighet och migration, är nära kopplade till nivån och typen av effekter på naturresurser och miljö*”, som är tydligast i minskningen av den biologiska mångfalden



Det föds ca **135 miljoner barn varje år!**

Det blir en tillväxt med ≈ 80 miljoner människor/år- en ökning med $\approx 220\,000$ /dag.

Ca **150 miljoner barn under 5 år lider av kronisk näringsbrist**, och uppskattningsvis 45 miljoner lider av akut undernäring. Nästan vartannat barn under fem år i världen lida av brist på livsviktiga mikronäringsämnen.

En sådan tillväxt är redan inte hållbart!

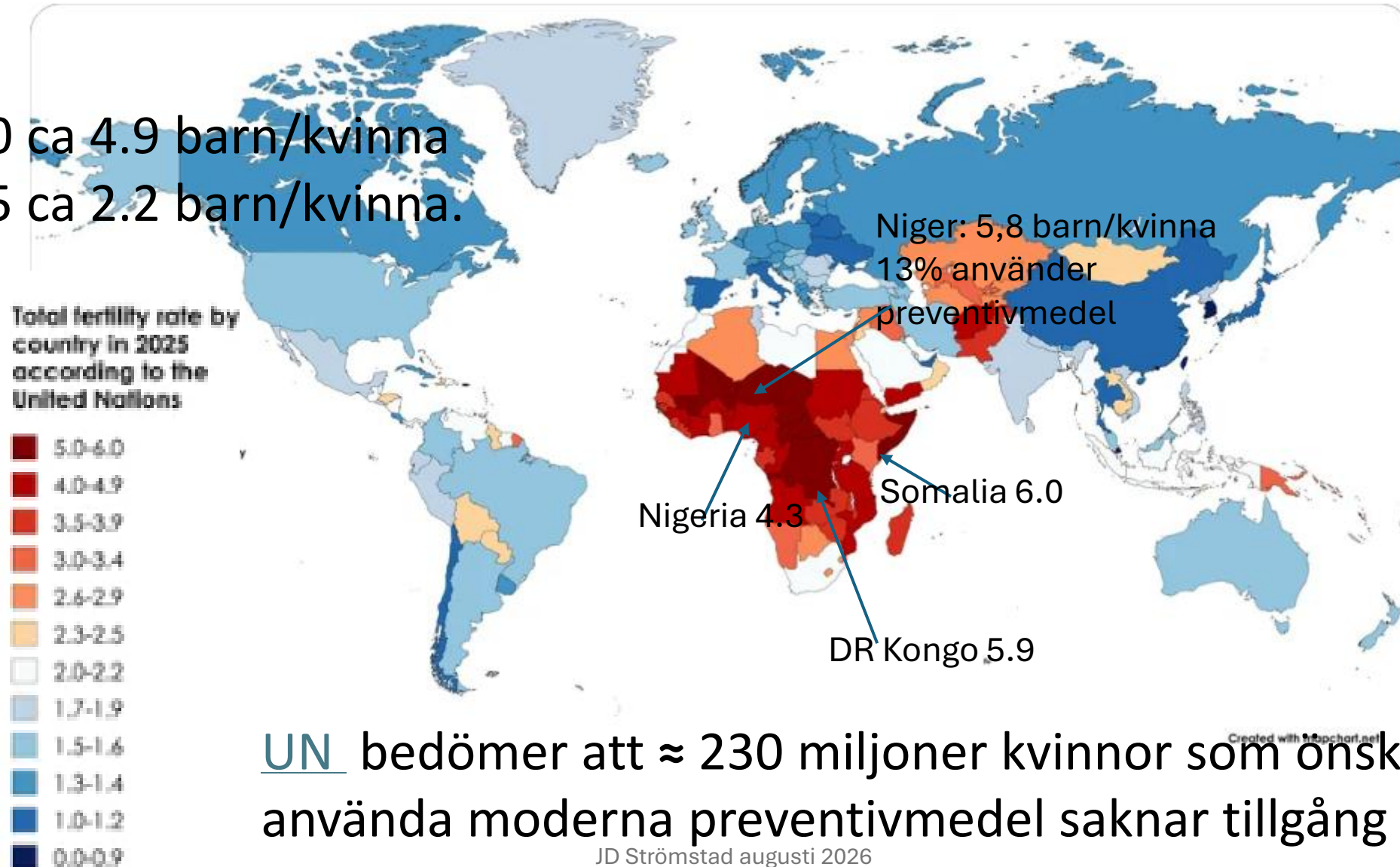
<https://www.worldometers.info/world-population/>

Total fertilitet (TFR) per land 2025, enligt FN

Globalt

TFR 1950 ca 4.9 barn/kvinna

TFR 2025 ca 2.2 barn/kvinna.



Flickor som går i skolan längre får färre barn

Längre skolgång gör att flickorna

- gifter sig senare
- brukar preventivmedel
- spacar barnen
- får färre barn

**MEN utan familjeplanering
hjälper skolgång mindre**

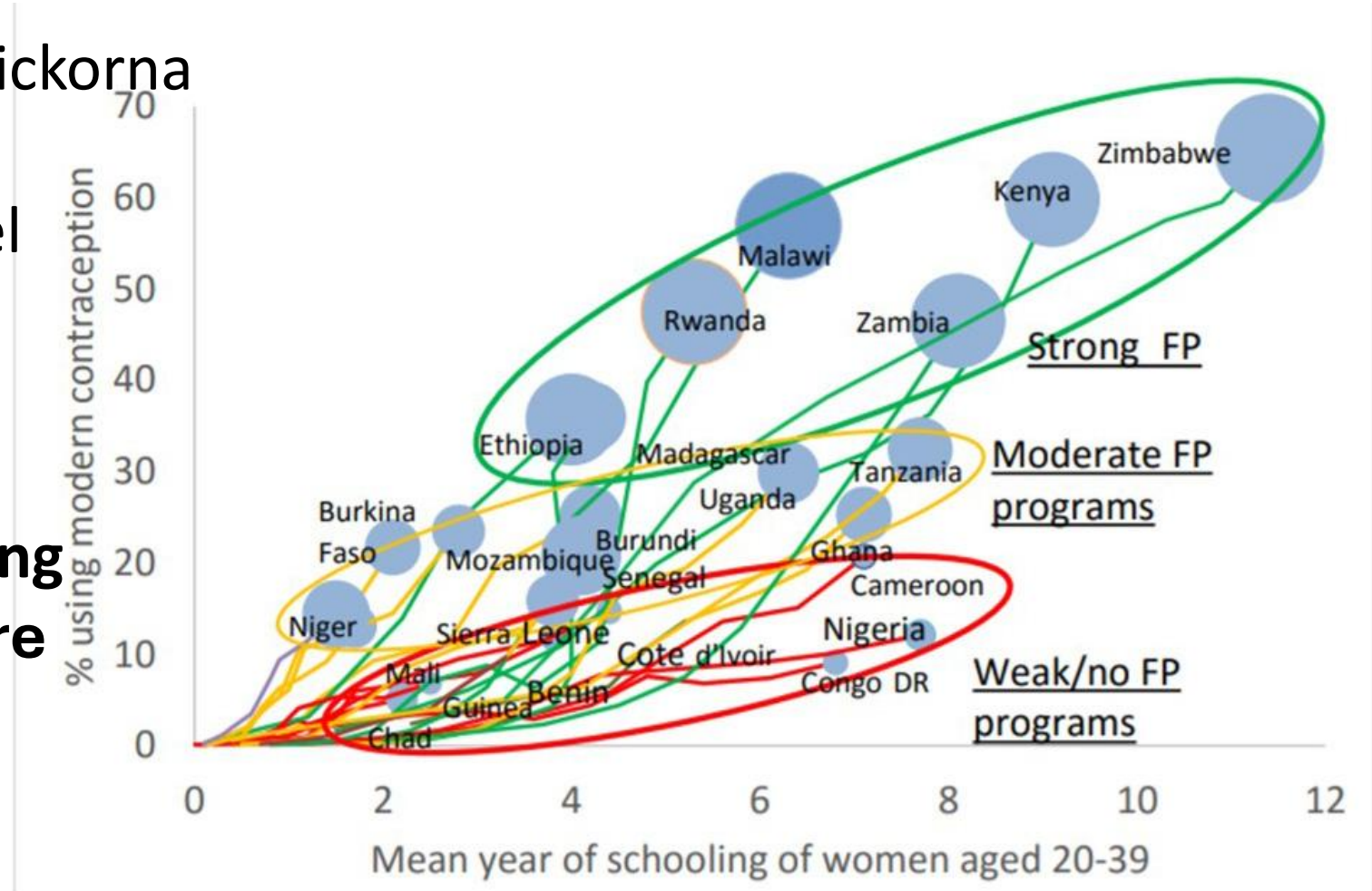


Figure 1: Contraceptive prevalence by mean years of schooling and program score (circle), 24 sub-Saharan countries 1970-2015

FN :s initiativ för flickors utbildning (UNGEI)

Flickor som saknar tillgång till menshygienprodukter kan ofta inte gå i skolan, eller de saknar tillräckliga sanitära anläggningar i skolan.

I vissa områden är flickor som menstruerar helt förbjudna att gå i skolan.

För att flickor fortsätta att kunna gå i skolan behövs upplysning redan **innan** de är i puberteten

Vad har familjeplanering åstadkommit 2025? ca 150 miljoner färre oönskade graviditeter

Från 2024 -2025 förhindrades i utvecklingsländer ca 150 miljoner oönskade graviditeter tack vare moderna preventiv medel.

Flera länder tog själva beslut om **familjeplanering**. Bistånd från Väst bidrog till att födelsetal föll i många utvecklingsländer.

Framgångsrika frivilliga familjeplaneringsprogram finns/fanns i t ex Indonesien, Sydkorea, Iran, Costa Rica, Tunisien, Rwanda, Thailand, Brasilien, Mexico, mm.

USA:s utrikesminister Marco Rubio vittnar inför anslagsutskottet om den föreslagna budgeten för räkenskapsåret 2026. Han sa att när det gäller familjeplaneringsprogram "*kommer vi inte längre att vara verksamma globalt*". Trump-administrationen är också redo att införa nya regler som skulle stoppa ytterligare finansiering av Planned Parenthood-kapitel .



<https://edition.cnn.com/2026/04/24/africa/usaid-family-planning-contraceptives-africa-intl-cmd>

“A stock of U.S.-bought birth control, meant for Sub-Saharan Africa, goes bad in Belgium”, NOVEMBER 15, 2025

- Juli 2025: den amerikanska regeringen vill förstöra preventivmedel till ett värde av 9,7 miljoner dollar avsedda för kvinnor och flickor runt om i världen.
- I många länder var tillgången till preventivmedel redan begränsad.
- Sjukvårdspersonal och ideella organisationer i Afrika säger att **USA:s nedskärningar i familjeplaneringstjänster** redan har lett till oönskade graviditeter, dödsfall, osäkra aborter, blödningar och försämrad mödravård (2026-04-25)

Vad har hänt sedan?

Många länder börjar själva se problemen med för många barn

En studie från Pakistan 2025 visar

”Oönskade graviditeter, som står för 19,4 till 38,2 % av alla födslar, utgör en betydande och akut folkhälsoutmaning i Pakistan. -----
-----medför betydande ekonomiska kostnader för viktiga tjänster som utbildning, hälso- och sjukvård, vatten, sanitet och bostadsinfrastruktur.. -----”

Söker man på [Google Scholar](#)
på "family planning" sedan 2025
får man 20 000 träffar.

Många utvecklingsländer vill satsa på familjeplanering
men har inte själva de resurser som behövs

Mindre biståndspengar även från Sida

De senare åren använder Sida mindre o mindre svenska biståndspengar både till familjeplaneringsprogram och till SHRH
<https://openaid.se/>

Varför har även Sverige minskat sitt bidrag till familjeplanering i utvecklings länder?

Kan det bli en valfråga?

Fler länkar

<https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/64f1275d-47c8-5941-a408-8d09b2f6695d>

2027 Publication: The Global Family Planning Revolution : Three Decades of Population Policies and Programs

<https://www.frontiersin.org/journals/public-health/articles/10.3389/fpubh.2024.1339725/full>

Moreira LR, Silveira MF, Vieira CS, Rios-Quitizaca PB, Masabanda M, Serucaca J, Rudasingwa S, Nyandwi A, Mulu S, Rashad H and Barros AJD (2024) Policies for expanding family planning coverage: lessons from five successful countries. *Front. Public Health* 12:1339725. doi: 10.3389/fpubh.2024.1339725

<https://link.springer.com/article/10.1186/s12978-026-02292-2> Götmark, F., Ajaero, C., Islam, M.M. et al. Downplaying reality: is the UN population fund forgetting population growth and family planning?. *Reprod Health* **23**, 77 (2026).